

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Борис Владимиров Велчев, преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, за дисертационния труд на Лидия Пенева - Стоилова докторант в Нов български университет, на тема „Престъпления против брака и семейството“ /за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по специалност „Наказателно право“ от професионално направление 3.6. „Право“/

Лидия Пенева - Стоилова е завършила „право“ в НБУ и е работила като юрисконсулт и помощник-нотариус. От 2021 г. е съдебен помощник в Районен съд – Перник. Тя е зачислена в задочна докторантура през 2017 година.

Освен дисертационния труд, авторката представя и 12 публикации по темата, обнародвани в научни издания. Всички те са свързани с интересите на дисертанта в областта на наказателното и на семейното право. Тя е автор и на ръководства за студенти по граждански процес. Три от статиите са по темата на дисертацията. Множеството публикации убедително говорят за широтата на научните интереси на дисертанта.

Изследването на дисертанта Пенева – Стоилова е значимо и в научно и в научно-приложно отношение. То е първото монографично изследване, посветено на престъпленията против брака и семейството след работата на проф. Хинова, издадена последно през 1995 г. Анализирани са цялата относима съдебна практика. Дисертантът прави обстоен критичен анализ на всички състави, като предлага и обосновани идеи *de lege ferenda*. Те могат да бъдат полезни на законодателя при бъдещата работа по тази глава в НК. Отделно от това, езикът на работата, който е лек и достъпен, без да се отклонява от научните стандарти, ще позволи работата да бъде ползвана и от студентите по право.

Начинът, по който е направен анализа и отличното познаване на наказателноправните институти е позволил на дисертанта не само творчески да предложи подобряване на някои състави, но и да препоръча създаването на нови такива, както и декриминализация на някои състави.

Работата на дисертанта има частично интердисциплинарен характер. Тя има задълбочени познания по семейно право, които в съчетание с отличните ѝ познания по наказателно право са довели до създаването на един сериозен научен труд, който има

значение и за семейното право. Именно доброто познаване на семейното право е дало възможност на дисертанта да изясни бланкетните състави в НК.

Могат уверено да заявят, че задачата на един дисертационен труд – да разгледа актуален правен проблем в неговата пълнота, да направи анализ на съответните разпоредби и да формулира научни и приложни приноси е изпълнена убедително от дисертанта.

Структурата, избрана от дисертанта е дала възможност научните задачи на труда да бъдат изпълнени. Тази структура включва историческо изследване, наказателноправен анализ на относимите състави и сравнителноправно изследване. Макар ядрото на научния анализ да е концентрирано във втората глава, и останалите не са написани формално – навсякъде дисертантът не просто излага исторически или чужди правни решения, но е ги обсъжда критично, сравнява ги с актуалната уредба у нас.

Авторефератът пълно и точно пресъздава съдържанието на труда. Напълно съм съгласен с посочените в него от дисертанта авторски приноси. Ще си позволя изрично да открия някои от тях.

Намирам за оригинална идеята на автора да анализира престъпленията против брака и семейството в проекта за нов НК от 2012 година. Въпреки, че проектът си остана на книга, той обобщи един етап в развитието на българското наказателно право и е добър обект за изследване.

Оригинално е сравнението на кръвосмешението с престъпленията против брака и семейството /с. 90/ и изтъкнатата разлика в обекта на тези престъпления.

Критичният анализ и направеният извод за съмнителна приложимост на състава по чл. 177, ал. 3 НК също е приносен /с. 101/. Това важи и за останалите разпоредби, приети наскоро в резултат на влиянието на тъй. нар. „Истанбулска конвенция“, които основателно са критикувани от дисертанта /с. 102-104 и с. 109/.

Направеното сравнение между състава по чл. 178 НК и трафика на хора по чл. 159а НК съдържа обосноваван и приносен научен анализ /с. 114/.

Предложението на с. 121 да въвеждането на понятието „двубрачие“ и създаването на квалифициран състав в 179 НК, когато деянието е извършено с користна цел, също е приносно и трябва да бъде подкрепено.

Разграничението на състава по чл. 181 НК и съставите на злепоставянето също имат приносен характер /с. 126/.

Предложението да се помисли за създаването на нов състав в чл. 189 НК, когато деянието е извършено по непредпазливост може да е спорно, но издава оригинален начин на мислене и творческо използване на резултатите от сравнителноправното изследване /с. 135/.

Особено бих искал да открия оригиналните разсъждения на дисертанта по отношение на тъй. нар. „сурогатно майчинство“ /с. 151 и сл./ Изводът, че у нас няма пряка наказателноправна забрана на това явление е верен и добре защитен чрез анализа на онези състави, които частично могат да имат отношение към разглеждания проблем.

Аргументацията, довела до извода, че е необходимо „сурогатното майчинство“ да се подложи на разрешителен режим /с. 164/ също може да е спорна, но е направена професионално и убедително. Ако то бъде уредено в позитивното право у нас, дисертантът основателно препоръчва да бъде създадена наказателноправна защита срещу евентуалната злоупотреба с този институт.

Приносен е изводът относно субекта по чл. 182б, ал. 1 НК и необходимостта като такъв да бъде предвиден и бащата /с. 167/.

По повод неплащането на издръжка бих искал да отбележа извода, направен на с. 179, за възможността наказателната отговорност да се замени с административно-наказателна. Това предложение показва зрялото мислене на дисертанта, която очевидно намира, че наказателноправната защита трябва да бъде използвана само тогава, които по-леките форми на репресия не могат да дадат резултат.

Критиката към понятието „безнравствени“ по чл. 185, ал. 2 НК е основателна /с. 186/. Същият извод може да бъде направен и за понятието за „малко дете“ по чл. 184, ал. 1 НК.

Нямам критични бележки, които биха могли да се отразят на цялостната ми положителна оценка на труда.

Мисля, че работата на дисертанта напълно отговаря на всички законови изисквания, за да бъде дадена на автора образователна и научна степен.

Това е настоятелната препоръка, която правя към научното жури – да дадем на колежата Лидия Пенева - Стоилова образователната и научна степен „доктор по право”.

проф. д.н. Борис Велчев

